

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE. — DOCTRINA. — JURISPRUDENȚĂ. — ECONOMIE POLITICĂ

DIRECTOR: C. G. DISSESCU

PRIM-REDACTOR: V. ATHANASOVICI

Redactori: PAUL NEGULESCU, DEMETRU NEGULESCU, ALEX. CERBAN, GEORGE MEITANI, G. G. DANIELOPOLU,
G. C. CRISTESCU, SILIU RĂDULESCU

REVISTA APARE
JOIA ȘI DUMINECA

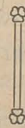
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: STRADELA SF. SPIRIDON, 3
TELEFON 41/57

REDACTOR-ADMINISTRATOR
B. P. RĂDULESCU

ABONAMENTELE

se fac pe an și pe jumătate de an
la 1 Ianuarie și 1 Iulie

Dela 1 Iulie până la 1 Sept. revista nu apare

GR. G. PĂUCESCU
FONDATOR-PROPRIETAR

Un număr: 50 bani

Un număr vechiu 1 leu

COSTUL ABONAMENTULUI

Pe an, 40 lei; pe jumătate an, 20 lei

Studentii plătesc pe jumătate

Pentru străinătate se adaogă timbrul postal.

S U M A R:

Enciclopedia dreptului, de d-l Siliu Rădulescu.

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ.— *Inalta Curte de casațiune și justiție, secțiunea I*: Ana D. Procopian și soțul cu Gh. I. Roșeanu și altul.

JURISPRUDENȚA STRĂINĂ.— *Tribunalul civil din Marsilia*: (Observațiune de d-l D. Alexandresco).

Buletinul publicațiilor judiciare.

ENCYCLOPEDIA DREPTULUI¹⁾

Deschiderea anului judecătoresc eră mai înainte o zi solemnă, în care procurorii generali de pe lângă Curțile de apel și Inalta Curte de casațiune aveau prilejul de a-și arăta talentul și erudițiunea în discursurile ce erau ținute a face.

Această tradiție s'a desființat.

În lipsa discursurilor de altă dată, care împodobeau coloanele *Dreptului* la începutul anului judiciar, vom inaugura reluarea activității acestei reviste cu o dare de seamă asupra *Enciclopediei Dreptului*, o foarte interesantă și sugestivă monografie, publicată în vacanță de d-l C. G. Dissescu.

Eruditul profesor, fost decan al Facultății de drept din București, pe care evenimentele politice nu l-a distras dela meditațiunile sale abstracte, și-a propus să schițeze domeniul noii discipline introdusă în programul de cursuri ale doctoratului, și cu acest prilej dă la lumină un studiu magistral asupra Ideii de drept, a origini și fundamentului ei.

Mai întâi, întrebarea: ce este Enciclopedia Dreptului?

În înțeles larg și după etimologie, Enciclopedia este învățământul general, adică complexul cunoștințelor generale, iar Enciclopedia dreptului are de obiect cunoștințele în legătură cu dreptul. Privită astfel, ea nu ar fi decât o introducere generală, care ar cuprinde expunerea raporturilor dintre diferitele părți ale dreptului, rezumatul dezvoltărilor istorice. În acest caz, crearea unei catedre de Enciclopedie ar fi lucru de prisos, întrucât toți profesorii dela drept își încep cursurile cu o introducere asupra acestei materii, care ține mai multe lecțiuni.

Dar Enciclopedia dreptului, după cum o concepe d-l Dissescu, poate fi considerată într-o sferă mult mai largă, și d-sa, cu spiritul său eminent analitic și deductiv, îi atribuie funcțiunea de sinteză a dreptului în legătură cu toate științele cari ne arată natura omului.

De aceea, pe lângă cursul profesat de profesorul de Enciclopedie, d-l Dissescu povățuește pe studenți a urmă și cursurile dela celelalte facultăți conexe cu dreptul. Domnia-sa arată calitățile ce se cer dela un bun profesor de Enciclopedia dreptului, și apoi ne introduce în studiul său printr-o primă chestiune asupra dreptului natural.

Ce este dreptul natural? Definiția dată de Institutele lui Justinian: «*jus naturale est quod natura omnia animalia docet*», este greșită, pentru că animalele nu au cunoștință de nici un drept natural și nici nu-l practică. Dreptul natural este dreptul care se bazează pe natura umană, iar nu pe regulile stabilite de societatea civilă. El presupune o coexistență de oameni fără nici o regulă din parte-le.

În ce privește fundamentul dreptului natural, publicității nu sunt de acord. Astfel, Grotius, care trece

1) «*Ce este Enciclopedia Dreptului*», de Constantin G. Dissescu, profesor universitar, fost decan al Facultății din București. O broșură în 8° de 88 pagini. Editura tipografică Curței Regale, F. Göbl fii, strada Regală 19, București, 1915. Prețul lei 2,50.

de fondatorul dreptului natural, pleacă dela ideea că oamenii sunt sociabili, pe când Hobbes pretinde că sunt antisociabili, inimici. Ei însă convin în a stabili un drept de conviețuire. Materiile dreptului natural sunt: drepturile naturale înăscute, dreptul asupra persoanelor, teoria asupra familiei, ocupațiunea, proprietatea, posesia, contractele, moralitatea persoanei, legitima apărare, moștenirea. Mulți scriitori confundă dreptul natural cu Etica și Filozofia dreptului.

Ce este filozofia dreptului? După d-l Dissescu, există o doctrină socială opusă școalei istorice, doctrină care formează principiile directoare ale vieții sociale, pentru a practica justul și a înlătura sau suprima injustul. Filozofia dreptului poate fi înțeleasă în două chipuri: a) cu caracter rațional, dogmatic, abstract, ideal; b) cu caracter egoist, vulgar, viața trebuind să fie practică, nu ideală. Cea dintâi concepție ține seama de principii și se onorează prin dezinteresarea actelor. Omul duce evenimentele. Cea de a doua pretinde că rațiunea n'are nici o putere asupra evenimentelor. Omul e dus și trebuie să se lase a fi purtat de evenimente. Nu principiile, dar momentul și interesul trebuie să ne decidă. Omul, după această concepție, nu trebuie să caute ca actul său să-l onoreze, ci să-l îmbogățească. Mai bine avocat practic decât jurisconsult erudit. Ținta actelor trebuie să fie isbânda.

Legătura dreptului cu filozofia o dovedește faptul că toți marii cugetători cari au conceput sisteme filozofice, au conceput și doctrine juridice. Astfel, Platon și Aristot, la Greci; Cicerone, la Romani; Kant, Fichte, Schelling, Hegel, la Germani; Bacon, în Engliera; Montesquieu, J. J. Rousseau, Jouffroy, Victor Cousin, Guizot, Frank, în Franța.

Trecem la fundamentul ideii de drept. Ce este dreptul? Cum s'a născut sentimentul de justiție? Desvoltarea acestei chestiuni cuprinde în sine sentimente și energii, cari formează Morala și Dreptul. În jurul acestor noțiuni părerile sunt împărțite, ele s'au grupat în mai multe școale, ale căror principii și doctrine le găsim expuse și analizate cu claritatea și preciziunea care caracterizează talentul d-lui Dissescu.

Vom rezumă această expunere, urmărind, pe cât posibil, punctul său de vedere în observațiunile critice ce o însoțesc.

Incepem cu școala biologică. Ea studiază pe om în făptura sa naturală ca organism și constată că toate mișcările și toate senzațiunile lui pornesc dintr'o lege de acțiune și de reacțiune. Această mișcare se repetă și devine instinctivă. Instinctele încep apoi să se coordoneze și să treacă din faza actelor reflexe în faza actelor de conștiință. Dar

sub impulsul căror mobile se determină aceste fenomene de conștiință? Răspunsul este că biologia singură nu ne poate lămurii.

Școala egoistă se ocupă de chestiunea dacă există o sferă a dreptului și a moralei în afară de sfera faptelor. Concluzia este că nu există. Absolutul nu există sau există prea puțin în raport cu relativul. Individul triumfă asupra generalului și egoismul are precădere asupra elementului moral. De aceea, această școală nu admite existența unui ideal abstract, permanent și universal. Omul nu poate fi considerat ca având două euri, unul absolut și relativ și altul abstract; este unul și indivizibil și în numele acestei unități el vorbește ca individualitate. Omul are atâta drept până unde merge egoismul lui.

Chiar dacă am admite doctrina egoistă, conchide d-l Dissescu, viața socială nu e posibilă decât reglementând egoismul.

Școala cosmologică concepe existența unei forțe superioare care ne conduce. Precum în fenomenele fizice, chimice, totul se datorează unor forțe, unele vizibile, altele mai mult sau mai puțin lente, tot asemenea există o forță din care rezultă dreptul.

Această forță este voința, idee pe care o găsim și la Cicerone, care vorbește de *scripta ratio*, adică forța scrisă, aceea pe care o exercită rațiunea.

Discuția asupra rapoartelor dintre forță și drept, chestiunea de a se ști dacă dreptul s'a născut din forță sau forța din drept, este veche și nesfârșită. Este cea mai grea problemă din filozofia dreptului și d-l Dissescu o rezolvă în chipul următor: Forța și Dreptul sunt două fețe ale aceluiaș lucru, cari nu se confundă, dar sunt strâns legate. Forța nu naște din drept, nici dreptul din forță. Dreptul este un principiu, o idee, un raport, o abstracție. Forța este un fapt, o realizare, o materializare, mijlocul de a da caracterul de ceva format, desăvârșit, la un ce care pare inform și nedesăvârșit.

Dreptul este o facultate a omului. Forța este garanția, sancțiunea acestei facultăți, fie că lucrează individual, fie că este colectivă și socială.

Dacă dreptul nu trebuie confundat cu forța, el nu trebuie a se confundă nici cu *adevărul*, o abstracțiune care se stabilește prin raționament. Dreptul este și el o abstracțiune, dar ese din domeniul abstracțiunilor și raționamentelor și intră în domeniul faptelor. Adevărul poate să rămână în sfera abstracțiunilor, dreptul nu devine drept decât după ce se individualizează, după ce e consacrat prin energie. De aceea, în realitate, drepturile nu se dobândesc decât prin luptă.

Și fiindcă de cele mai multeori, când forța e în conflict cu viața, fie vorba de viața individuală,

fie vorba de viața politică, aceste conflicte se rezolvă prin succes, se naște chestiunea: cari sunt consecințele succesului? Trebuie să considerăm succesul ca un fel de sentință judecătorească, și după ce lupta s'a sfârșit, să ne dăm de partea învingătorului? La o sentință judecătorească se cuvine să ne supunem, căci altfel cădem în dezordine; când însă este vorba de succes, nu suntem obligați a ne supune decât dacă este legitimat, altfel trebuie să ne opunem.

Teoria că succesul este o hotărîre judecătorească și că trebuie să te dai de partea învingătorului, este, după d-l Dissescu, teoria celor slabi și a transfugilor în politică. În momentul când partidul e slăbit fiindcă altul a avut succesul, ei cred că trebuie să se dea de o parte. Autorul nu vrea să zică că nimeni nu trebuie să-și schimbe părerile sale. Orice schimbare de păreri, când provine din o convincție sinceră, este o datorie, iar nu un act de desaprobat. Dar când această schimbare se face sub imperiul interesului sau numai pentru a admira succesul, a trece de partea învingătorului, este un act de slăbiciune morală sau de interes în forma sub care îl practică transfugul.

Școala istorică, întemeiată de Savigny, a cărei doctrină consistă în realitatea dreptului, care nu este produsul unei concepțiuni abstracte, ci ceva real, care naște din trebuințele noastre, din obiceiurile și moravurile fiecărui popor.

Această școală ține seamă mai mult de fapte și contingente, nu are nici un ideal, dă prea mare importanță la tot ce a fost, de unde confuziunea și amestecul excesiv al dreptului roman în regulile de drept civil.

Școala teologică aparține unei doctrine foarte vechi, după care dreptul, morala, fapta bună și fapta rea sunt acte de supunere sau nesupunere la divinitate. Autorul explică istoricește evoluția dreptului bisericesc, confuzia între Stat și Biserică, între morală și religie și între drept și religie.

Școala contractului social ne arată că dreptul este consecința voințelor cari cad de acord. Această înțelegere, care formează contractul social, este o idee eronată, pentru că contractul este un fapt voluntar, iar starea socială nu este un produs convențional, ci spontan și necesar, pe care îl formează natura lucrurilor.

Școala aprioristică se întemeiază pe un principiu prestabilit, care ar exista mai dinainte: conștiința individuală ca bază a dreptului. Există o voce divină, voința, după unii, rațiunea, după alții, imperativul categoric, după Kant, ideea binelui care se impune. Am avea deci un al șaselea simț, simțul

conștiinței, care ar consista în aptitudinea omului de a distinge binele de rău.

Sunt cu deosebire interesante reflecțiunile ce inspiră d-lui Dissescu acest simț al conștiinței, sub care de multeori se ascunde interesele personale, mai ales în materie politică. În legătură cu conștiința, autorul examinează doctrina antimilitaristă, puterea jurământului și rațiunea legii.

Școala individualistă stabilește că cel mai mare bun al omului este viața. Tot ce este bun pentru viață, este vital și prin urmare drept. Fiindcă viața este individuală și determinată, dreptul trebuie să fie individual și determinat pentru fiecare om. Aci ne face să vedem corelațiunea dintre drept și datorie și cum s'a formulat de Kant doctrina coexistenței libertăților.

Școala finalistă sau teleologică, numită astfel pentru că oamenii convin între dânșii în vederea unui anume scop (*telos*). Această școală se ocupă deci de scopul omului și de scopul societății. Ceea ce interesează este scopul final al actului. Omul trebuie să fie de acord cu el însuși, povață admirabilă, pentru că tinde a-i asigura liniștea și fericirea.

Școala pozitivistă, întemeiată de Auguste Comte și continuată de Littré și alți pozitiviști. Această școală vrea să înlocuiască sentimentul, pasiunea, emotivitatea, prin inteligență, știință, cunoștință. Pentru stabilirea dreptului, ea recurge la trei elemente: elementul biologic, elementul psihologic și elementul logic. Cum concepem echitatea și legalitatea? În caz de legi controversate, ce trebuie să triumfe, echitatea sau justiția? Sunt chestiuni de ordine juridică pe cari le rezolvă d-l Dissescu cu logica și competența sa recunoscută.

Școala utilitaristă a lui Socrate, numită și *beneficentă*, dela Bentham, care a cercetat-o mai de aproape și a formulat-o mai bine. Deși egoismul joacă aci un mare rol, ea nu trebuie confundată cu școala egoistă, care se conduce de egoismul anarhic, acela care nu ține seamă de ceilalți. Utilitarismul este o școală egoistă, dar nu anarhică, ci din contra coordonată și disciplinată. Dreptul se bazează nu pe idei, pe abstracțiuni, ci pe trebuințe, așa că legea nu este decât expresia trebuințelor. Plecând dela ideea utilitară, s'a ajuns la formularea unor reguli de identificarea intereselor.

Ce admirabile pagini de gândire sunt acestea în cari cititorul găsește exprimate în fraze simple și atrăgătoare ideile cele mai abstracte.

În opoziție cu interesul individual, este *școala solidaristă*, care propagă doctrina solidarității. Omul nu înseamnă nimic ca individ. Se susține chiar ideea că însăși conștiința omului nu este o

conștiință individuală, ci o conștiință socială. Școala solidaristă are multe foloase, dar prezintă un mare neajuns, pentru că sacrifică cu totul pe individ în folosul colectivității. Prin sintetizarea tuturor controverselor de drept public și de drept privat se poate vedea că totul se reduce la această idee: să punem de acord pe individ cu Statul; cu alte cuvinte, să formulăm limitele între drepturile Statului și drepturile individului. Teoria socialistă își găsește aplicațiunea sa în această doctrină, care neagă cu totul dreptul individual.

Școala sociologică se ocupă cu studiul fenomenelor sociale. Ea ridică dreptului caracterul obligator, deducându-l din fapt, în loc ca faptul să se judece după drept.

Pozitivismul lui Auguste Comte și experimentalismul lui Herbert Spencer ne duc la concluzia că în studiul dreptului nu trebuie să ne preocupăm numai de fapte sau numai de idei. Trebuie să ținem seamă de fapte și de idei în același timp. Cele două legi fundamentale ale sociologiei: legea concurenței vitale și legea progresului prin selecțiune, pot fi primite cu restricțiunile pe care le impune idealismul moral și idealismul juridic.

Mai sunt și alte doctrine și școli, care intră în sfera studiului eminentului profesor, precum *școala naturalistă*, înrudită cu școala biologică, care proclamă aplicarea legilor naturale, lupta pentru existență și lupta de rase, *homo homini lupus*; școala *antroposociologică*, după care legile depind de formația anatomică a raselor: forma rotundă sau ovală a capului, culoarea părului, faptul că ești brachiocefal sau doricocefal; *școala raționalistă*, care atribuie un rol activ și determinant în evoluția societății voinței și rațiunii; *școala eclectică*, care combină doctrinele precedente și conchide că societatea nu e numai un organism, ci și un contract, așa încât dacă omul trăiește în societate, este că vrea să trăiască și pentru că natura sa este sociabilă; *școala psihologică*, care atribuie individului un rol principal în determinarea fenomenelor sociale având de reprezentant pe Tarde, autorul unei opere de mare valoare asupra legilor *imitațiunii*.

Din examinarea doctrinelor ce am văzut, reese că d-l Dissescu nu este adeptul nici uneia din aceste școli. Admite unele teorii, respinge pe altele, și își păstrează independența temperamentului său idealist. În ultimă analiză, preferințele sale par a fi pentru școala utilitaristă, care pune ca principiu interesul, delă care se inspiră toate acțiunile, școala a binelui și utilului, care a avut de moralist pe La Rochefoucauld și de legist pe Bentham.

Dar în vremurile de azi, când războiul dintre

popoare a făcut să nu mai existe nici un drept și nici o morală, ne întrebăm: la ce a servit munca filosofilor și moralistilor? Omenirea asistă dezolată la triumful Forței care o strivește sub greutatea ei de plumb!

După ce a analizat dreptul, eminentul profesor se ocupă de legi. Ceeace îl interesează este deosebirea dintre legile sociologice, cari formează codurile și legile sociologice necodificate, cari poartă numele de morală. Această deosebire o găsește în cele două elemente: formalismul și sancțiunea.

Necesitatea formei e o idee fundamentală în drept. Ea e reglementată prin legi. Ideile de drept se prezintă îmbrăcate în forme determinate de moravuri, de obiceiuri și de legi scrise.

Al doilea caracter al dreptului este sancțiunea, adică constrângerea. Ideea de sancțiune este mai întâi de ordine morală și rezidă în noi înșine, în conștiința noastră.

Se întâmplă câteodată ca această sancțiune, care este conștiința, să fie în conflict cu legea. Altă dată forța este în conflict cu dreptul și acesta în conflict cu viața. Toate aceste conflicte d-l Dissescu le rezolvă prin o logică specială, căruia îi dă numele de «Logica realității vieții»

Cum se prezintă sancțiunea? Unele sancțiuni sunt directe și consistă în nulitatea actului; o altă sancțiune este aceea a despăgubirilor; în fine, o sancțiune mult mai puternică este că acel ce violează legea poate fi condamnat la pedepse penale.

În legătură cu aceste principii, profesorul de drept constituțional evocă garanția libertăților individuale și dreptul la revoluțiune,— o mare controversă de resortul învățământului ce profesează.

Ceeace distinge cu deosebire opera d-lui Dissescu, este admirabila succesiune a ideilor. Aceasta este și nota sa caracteristică: un om de idei, de sentimente, de gândire.

Ideile sunt pentru d-sa o putere reală și de aceea crede în triumful lor. Toate transformările cele mari sociale — ne spune — sunt datorite triumfului ideilor. Cristianismul a învins prin puterea ideii, prin puterea sentimentului creștin. Faptele cari nu sunt dominate de idee, sunt afară de sfera morală și de sfera dreptului, sunt instincte, acte reflexe. Reflexiunea împiedică faptele să ne conducă la o stare anarhică.

Venim, în fine, la ideea de drept în România. Care a fost originea acestei idei și cum a evoluat ea la noi, din timpurile cele mai vechi cari cad sub simțul istoric? A fost ea o confuziune a moralei cu dreptul? Sau morala și dreptul au fost înlăturate ca să triumfe forța?

Intemeiat pe un studiu istoric retrospectiv, d-l

Dissescu dovedește că în această privință ideea de drept în România, ca și în celelalte țări, a trecut prin diferite faze și a avut prin urmare o constantă evoluțiune. Epoca dela care începem a avea oarecari noțiuni de drept este epoca scitică. A urmat apoi epoca getodacică și colonizarea romană, care ne-a adus concepția dreptului roman.

După această concepție, toate actele noastre trebuie să fie privite din două puncte de vedere: din punctul de vedere al justiției și al dreptului, și din punctul de vedere al echității. Ideea de echitate a dăinuit multă vreme după plecarea coloniilor și s'a înrădăcinat așa de mult încât a rămas până azi în popor cuvântul de *dreptate*, care e mai presus de lege și legalitate. Esclamația românului: *săraca dreptate*, ce este alceva decât acel *summum jus, summa injuria* a lui Cicerone?

După influența romană a urmat influența bizantină. D-l Dissescu examinează concepția dreptului în această epocă și influența elementului grecesc care a introdus în mentalitatea societății noastre spiritul de intrigă, bizantinismul și subtilitatea. De aci derivă — zice d-sa — și exagerațiunile controversei juridice.

După epoca bizantină avem influența franceză și dreptul actual. De câțva timp începe a se simți și influența germană ca doctrină de Stat, de organizare și ca doctrină politică internațională.

Trecutul nostru nu prea are un aspect admirabil, din punctul de vedere al dreptului și al legilor. Am luptat pentru păstrarea religiei și a naționalității, dar nu avem nici o originalitate, căci am urmat un sistem imitativ, iar nu evolutiv.

Ultimul capitol al acestei monografii, este consacrat metoadelor în învățământul Dreptului.

Autorul constată că slăbirea clasicismului este o pagubă. Trebuie cultivat gustul literar. Vorba și scrierea trebuie să fie corecte. Arată foloasele cursurilor comune, pe care, ca ministru al instrucțiunii, a dorit a le face obligatorii.

Dreptul, urmărind idealul justului și utilului, trebuie să facă apel nu numai la studiul legilor, ci și la toate științele în legătură cu dânsul și la constatarea faptelor.

Dreptul e făcut din analiză și legi speciale, din echitate, din jurisprudență și din obicei. Legile sunt norme de acțiuni, cari trebuie aplicate. Pentru descoperirea sensului legii, avem două metode: metoada tradițională și metoada științifică. Aceasta din urmă se bazează pe trei principii: autoritatea voinței, ordinea publică, adică armonia ce trebuie să domine în societate, și echilibrul intereselor și al drepturilor.

La descoperirea adevărului ajungem prin expe-

riență și raționament. Printre sistemele de raționament cele mai principale sunt acestea: raționamentul *a fortiori*, raționamentul *a contrario* și raționamentul *prin analogie*.

În fine, avem programul cursului de Enciclopedia dreptului și al materiilor ce trebuie să cuprindă, lucrare de un real folos, care va ușura foarte mult munca profesorului chemat a îndeplini această grea sarcină.

După cum vedem, cartea d-lui Dissescu aduce o contribuțiune însemnată la studiul dreptului. Este o operă de erudițiune profesorală și de cercetări laborioase în domeniul filosofiei juridice, care va fi citită cu plăcere și profit de toți aceia pe cari îi interesează lucrările de această natură.

SILIU RĂDULESCU

JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ

INALTA CURTE DE CASAȚIUNE ȘI JUSTIȚIE SECȚIUNEA I

Audiența dela 25 Mai 1915

Președinta d-lui G. N. Bagdat, prim-președinte

Ana D. Procopian și soțul cu Gh. I. Roșeanu și altul

CALITATEA PĂRȚILOR. — NECONTESTARE LA INSTANȚELE DE FOND. — DACĂ SE POATE PUNE ÎN DISCUȚIE ÎNAINTEA CURȚEI DE CASAȚIE. — ART. 69 PR. CIV.

Înaintea Curții de casație nu se poate pune în discuție calitatea în care partea a reclamat și s'a judecat la instanțele de fond, dacă acea calitate nu i-a fost contestată înaintea acelor instanțe.

No. 349. — Respins incidentul de neadmisibilitatea recursului făcut de Ana D. Procopian și D. Procopian, soț pentru autorizare, contra deciziei No. 185 din 1904, a Curții de apel din Craiova, secția I, în proces cu Anghel Teodorescu și Gh. I. Roșeanu, incident asupra căruia ivindu-se divergență, Înalta Curte s'a completat conform art. 20 din legea sa organică.

S'au ascultat: d-l avocat Take Ionescu, din partea intimatului, Teodorescu, în susținerea incidentului de neadmisibilitatea recursului, ridicat la ședința precedentă; d-l avocat B. Cernea, pentru recurentă, în combateri; d-l procuror general Sc. Popescu, în concluziuni, pentru admiterea incidentului.

Curtea, deliberând,

Asupra excepțiunii de inadmisibilitatea recursului ridicată de intimatul Anghel Teodorescu, pe motiv că acțiunea, care face obiectul acestui proces, fiind relativă la un fond total, numai soțul are exercițiul unor asemenea acțiuni și deci și dreptul de a face recurs, iar nu și soția;

Având în vedere că, din decizia supusă recursului, cum și din sentința apelată cu No. 571 din 1902, a tribunalului Dolj, secția II, se constată că obiectul acțiunii în apel, ca și la prima instanță, constă: 1) în cererea lui D. Procopian, soțul recurentei Ana D. Procopian, spre a i-se recunoaște, față de intimatul Anghel Teodorescu, un drept indiviz în moșia Mierea-Birnici, în afară de împărțeala coprinsă în hotărnicia din 1757, aceasta în calitatea sa de soț uzufructuar legal cu titlu de dotă, pe baza contractului matrimonial autentic și transcris, iar ca consecință să se recunoască același drept de proprietate indiviză soției sale Ana; și 2) în cererea de intervenție făcută la prima instanță de către recurenta Ana D. Procopian, cu autorizația soțului său, având de obiect anularea actului de tranzacție din 21 Octombrie 1885, intervenit între G. Roșianu, tutorul recurente, și intimatul Teodorescu;

Având în vedere că ambele aceste acțiuni fiind respinse de tribunal și reclamanții făcând apel, Curtea de apel din Craiova, prin decizia supusă recursului, respinge ca nefondate ambele apeluri, după ce examinează cererea de intervenție a recurentei Ana D. Procopian și declară că este valabilă față de dânsa tranzacția a cărei anulare o ceruse și că acea tranzacție trebuie să aibă același efect și față de soțul recurente;

Considerând că nu se poate pune în discuțiune înaintea Curții de casație calitatea în care partea a reclamat și s'a judecat înaintea instanțelor de fond, dacă acea calitate nu i-a fost contestată înaintea acelor instanțe;

Că, în adevăr, dacă contestarea calității s'ar putea face direct înaintea acestei Inalte Curți, atunci, pe lângă că partea ar fi privată de beneficiul judecării instanțelor de fond, dar s'ar impune Curții de casație să facă constatări de fapte, să interpreteze actele prezentate pentru a decide dacă partea are sau nu calitatea contestată, ceea ce în principiu nu intră în cadrul competenței sale;

Considerând că, în speță, întrucât recurenta Ana D. Procopian, a formulat cererea sa de intervenție, arătată mai sus, și întrucât instanțele de fond au judecat-o și respins-o ca nefondată, fără ca intimatul Anghel Teodorescu să-i fi contestat calitatea de a face dânsa personal o asemenea cerere, judecata instanțelor de fond, cu privire la acea cerere, poate să fie atacată cu recurs de către Ana Procopian, în calitatea în care a figurat și s'a judecat înaintea acelor instanțe, fără ca intimatul în recurs să poată susține direct înaintea acestei Inalte Curți că, fiind vorba de o avere dotală, numai soțul, iar nu și soția, are exercițiul unei asemenea acțiuni și deci și dreptul de a face recurs;

Că, prin urmare, cererea de a se deciară neadmisibil recursul făcut de Ana D. Procopian, este neîntemeiată și cată să fie respinsă.

Pentru aceste motive, respinge.

JURISPRUDENȚA STRĂINĂ

TRIBUNALUL CIVIL DIN MARSILIA

Audiența din 8 Mai 1914

REGIM MATRIMONIAL. — IMUTABILITATEA LUI ÎN URMA CELEBRĂRII CĂSĂTORIEI. — ORDINE PUBLICĂ. — ART. 1395 C. CIV. FR. — ART. 1229, 1230, 1236 C. CIV. ROM. ART. 7:0, 716 PR. CIV. ROM.

Art. 1395 din codul civil francez, după care regimul matrimonial al soților nu poate să primească nici o schimbare în urma celebrării căsătoriei, este o dispoziție de ordine publică, a cărei aplicare nu poate fi modificată prin faptul unei schimbări de naționalitate, această dispoziție având de scop atât apărarea soților, cât și siguranța terților.

(Din *Journal Clunet*, anul 1914, p. 1271).

Observație. — Convențiile matrimoniale odată făcute, nu mai pot fi schimbate astăzi în urma celebrării căsătoriei, ci numai înainte de această celebrare, îndeplinindu-se, în acest din urmă caz, aceleași formalități ce sunt cerute pentru facerea lor (art. 1229, 1230 C. civ.; 716 Pr. civ.) Art. 1395 din codul francez o spune anume, și această dispoziție foarte înțeleaptă este aprobată de autori¹⁾. În adevăr, ea ocrotește nu numai drepturile terților chemați a contracta cu soții, dar chiar și drepturile femeii. Principiul care statornicește imutabilitatea convențiilor matrimoniale, interesează deci, cel puțin după unii, ordinea publică²⁾.

Presupunând, în adevăr, că soții au adoptat regimul dotal, care la noi este cel mai obișnuit, pentru că garantează întrucâtva pe femei în contra actelor de risipire ale bărbatului, acesta ar putea, în urma celebrării căsătoriei, să uzeze de autoritatea și înrîurirea lui, spre a face pe femei să consimtă la un alt regim matrimonial, care ar putea compromite întregul ei avut.

Deși art. 1395 din codul francez a fost eliminat de legiuitorul nostru, totuși nu mai încapă îndoială că soluția trebuie să fie aceeași și la noi,

1) Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 87, nota 5.

2) Cpr. Trib. regional superior din München, *Journal Clunet*, anul 1913, p. 1307; C. de apel din Palermo, Sirey, 1901, 4. 17 (cu nota lui Albert Wahl), etc.

aceasta rezultând, în adevăr, din art. 1229, 1230, 1236 C. civil și 716 Pr. civ., care presupun imutabilitatea convențiilor matrimoniale în urma celebrării căsătoriei³⁾.

«Convențiile matrimoniale, zice foarte bine Curtea din Galați, nu pot fi schimbate în timpul căsătoriei, însă părțile pot face convenții posterioare relative la modul de plată al dotei, destul este ca printr'însele să nu se violeze principiul imutabilității convențiilor matrimoniale»⁴⁾.

Art. 1236 din codul civil nu face decât a aplica regimului dotal principiul imutabilității convențiilor matrimoniale, când zice că dota nu poate fi nici constituită, nici adăogită în timpul căsătoriei. În adevăr, obligația impusă soților, prin art. 1228 C. civil, de a-și face convențiile lor matrimoniale, înainte de celebrarea căsătoriei, ar rămâne fără efecte, dacă soții, odată căsătoriți, ar putea să-și schimbe convențiile făcute înainte.

Separația de bunuri sau de patrimonii, pe care femeia poate s'o ceară și s'o dobândească dela justiție, de câteori dota ei este în pericol (art. 1256 urm. C. civil), aduce, necontestat, o schimbare în regimul matrimonial al soților, deși ea lasă să subziste regimul dotal, cu inalienabilitatea pe care acest regim o înființează, însă această schimbare nu periclitează interesele terților, din cauza intervenției justiției și a măsurilor de publicitate la care legea supune separația de patrimonii.

Imutabilitatea convențiilor matrimoniale în timpul căsătoriei, este deci un principiu salutar, pe care codul nostru l-a admis, cu drept cuvânt, după cel francez.

Cu toate acestea, știm că legiuirile noastre anterioare permiteau soților, conform dreptului roman⁵⁾, de a pface și chiar de a-și face convențiile lor matrimoniale și în urma celebrării căsătoriei (art. 1609 și 1614 C. Calimach), soluție admisă atât în codul Caragea, deși nici un text expres nu există în acest cod⁶⁾, cât și în unele

3) Cpr. T. Huc, IX, 35, *ab initio*.

4) *Dreptul* din 1904, No. 60, p. 490.

5) «*Pacisci post nuptias, etiam si nihil aliud convenerit, licet*». L. 1, Pr., Dig., *De pactis dotalibus*, 23, 4 și Inst., *De donationibus*, § 3, II, 7, precum și L. 19, Cod, *De donationibus ante nuptias*, § 3, etc.

6) Vezi deciziile citate în tom. VIII al Coment. noastre. p. 89, nota 1.

legiuiri străine, de exemplu: în codul german⁷⁾, în codul civil rusesc (art. 1545)⁸⁾, în noul cod elvețian din 1907 (art. 179), etc. Acest din urmă cod dispune însă (art. 179 § ultim) că contractul matrimonial, făcut în timpul căsătoriei, nu poate să aducă nici o atingere drepturilor ce terții aveau asupra bunurilor soților⁹⁾.

Legea noastră a admis principiul contrar, și bine a făcut, după cum am observat mai sus.

În dreptul nostru, ca și în cel francez, principiul imutabilității convențiilor matrimoniale, având de scop ocrotirea interesului terților și chiar a soților, se întemeiază deci pe considerații de ordine publică¹⁰⁾, după cum foarte bine decide tribun. din Marsilia prin sentința a cărui sumar s'a reproduș mai sus, de unde rezultă următoarele consecințe :

1⁰ Orică clauză prin care părțile și-ar fi rezervat dreptul de a modifica convenția lor matrimonială, în timpul căsătoriei, ar fi nulă și n'ar produce nici un efect (art. 5);

2⁰ Schimbările aduse de soți convenției lor matrimoniale, în urma celebrării căsătoriei, fiind ridicale sau mai bine zis *inexistente*, această inexistență poate fi propusă de toate părțile interesate și chiar de însiși soții, fără ca ea să poată fi acoperită prin executarea actului derogator dela contractul matrimonial.

Toți autorii se pronunță în acest sens ; singur Toullier s'a încercat a susține contrariul, însă părerea ilustrului jurisconsult este foarte bine combătută de Demante, Thiry, etc. Marcadé zice, cu această ocazie, că părerea lui Toullier este *o eroare vădită*, iar Laurent zice, de asemenea, că contractul de căsătorie scris de Toullier, în timpul bătrâneților sale, este o operă plină de erori și de paradoxe¹¹⁾.

7) «Soții, zice art. 1432 din codul german, pot, chiar în urma săvârșirii căsătoriei (*insbesondere auch nach der Eingehung der Ehe*), să desfacă sau să schimbe regimul bunurilor lor». Vezi T. Kipp und Martin Wolff, *Lehrbuch des bürgerlichen Rechts*, II, § 41, p. 143 și § 59, p. 216 (Marburg, 1912). «*Die Gütertrennung kann jederzeit durch Ehevertrag eingeführt werden*», zice acești autori.

8) *Zakon zakonof Rossijskoi imperii, graždanski Zakon* (Corpul legilor imperului rusesc, cod civil). Cpr. Trib. Paris, *Journal Clunet*, anul 1896, p. 870.

9) Vezi asupra acestui din urmă cod, Virgile Rossel et F. H. Menth, *Manuel de droit civil suisse*, I, p. 258, 260.

10) Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 90 și tom. X, p. 195.

11) Vezi tom. VIII al Coment. noastre, p. 91, notele 3 și 4.

30 Străinii a căror lege personală ar permite schimbarea convenției lor matrimoniale în timpul căsătoriei, nu sunt admiși a beneficia de această lege pe teritoriul nostru, pentru că acest principiu interesează ordinea publică, înaintea căreia legea străină trebuie să cedeze, întrucât imutabilitatea convențiilor matrimoniale are menirea de a garanta pe terții contra fraudelor eventuale ale soților¹²⁾.

În orice caz se decide, în genere, că străinii ar putea să invoace, în România, un contract matrimonial făcut în străinătate în urma celebrării căsătoriei lor, dacă acest contract n'a fost făcut în fraudă legii române și a creditorilor români. Un atare contract, făcut în mod valid în străinătate, poate fi invocat pretutindeni, deci și în România, fără ca ordinea publică să fie atinsă prin aceasta¹³⁾.

O ultimă chestiune ne-a mai rămas de discutat: Românii, cari s'ar afla în străinătate, pot ei, odată căsătoriți, să modifice convențiile lor matrimoniale, conform legii țării unde s'ar afla? Deși chestiunea este și de astădată controversată, totuși se decide, în genere, că regula imutabilității convențiilor matrimoniale fiind privitoare la capacitatea persoanelor, urmărește, ca atare, pe Români în străinătate¹⁴⁾.

12) Vezi, în acest sens, Trib. regional superior din München, *Journal Clunet* din 1913, p. 1307, precum și alte autorități citate în tom. VIII al Coment. noastre, p. 98, nota 3. — *Contră*: Trib. Paris, *Journal Clunet*, anul 1902, p. 361, precum și alte autorități citate în tom. VIII, p. 98, nota 1. Fără nici o îndoială, zice sentința menționată a Trib. din Paris, terții sunt interesați la principiul imutabilității convențiilor matrimoniale, însă ei trebuie să vegheze a nu contracta cu străinii decât după ce s'au informat despre capacitatea lor și despre regulile personale ce cărmuesc statutul lor personal.

13) Vezi Déglin, *Etude sur le contrat de mariage en droit comparé et en droit international*, p. 188; Vincent et Pénaud, *Dictionn. de droit international privé*, v^o *Conv. matrimoniales*, 116, etc.

14) Vezi, în acest din urmă sens, autoritățile citate în tom. VIII al Coment. noastre, p. 97, nota 2; Vezi, asupra acestei chestiuni, diferitele sisteme expuse în tom. VIII menționat, p. 96 urm.

D. ALEXANDRESCO

BULETINUL PUBLICAȚIUNILOR JUDICIARE

Tribunalul Ilfov, secția I comercială

Ordonanța No. 8986. — 10 August 1915.

Noi, primul președinte,

Având în vedere petiția înreg. la No. 38955 din 1915, prin care d-nii Ioan Ganea și D. Anastasescu, cer anularea unei cambii perdută, în alb, pe timbru de 60 bani, pe fața căreia figură numele d-lor Ion Ganea, proprietar, Calea Rahovei No. 176, și D. Anastasescu, str. Sabinelor No. 12;

Având în vedere că, conform dispozițiilor art. 355 c. com., proprietarul unei cambii perdută sau sustrasă, poate cere anularea ei la tribunalul comercial al locului plăței, dacă va dovedi sau va justifica proprietatea cât și pierderea cambiei;

Văzând și dispozițiunile art. 355 c. com.

Ordonăm:

Că oricine posedă o cambie, în alb, pe timbru de 60 bani, pe fața căreia nu eră scris nimic și pe dosul căreia figură semnăturile d-lor Ion Ganea, proprietar, Calea Rahovei No. 176, și D. Anastasescu, str. Sabinelor No. 12, să o prezinte la greșa tribunalului comercial Ilfov, s. I, în termen de 40 zile dela publicarea prezentei ordonanțe în *Monitorul Oficial*, cunoscând că, în caz contrariu, se va declara nulă și fără tărie în mâna oricui s'ar afla.

Prezenta ordonanță se va afișa în sala tribunalului, la Bursă și la Primăria Capitalei și se va publica în *Monitorul Oficial* și ziarele *Dreptul* și *Epoca*.

Prim-președinte s. v., **T. MAGHERU.**

Grefier, *Ch. Ionescu.*

Ordonanța No. 8088. — 20 Iunie 1915.

Noi, primul președinte,

Având în vedere petiția înregistrată la No. 32148 din 1915, prin care d-l Constantin M. Negri, cere a se îndeplini formalitățile legale cu privire la două cambii pierdute.

Având în vedere că aceste două cambii erau una în valoare de 8.000 lei și alta de 1.760 lei, ambele cu data emiterii 1 Aprilie 1915 și cu scadența la 1 Octombrie 1915, plătibile în ordinul d-nei Ecaterina Maimarolu, din București, str. Șaguna No. 1, și semnate de petiționar.

Având în vedere că, conform dispozițiilor art. 355 cod comercial, proprietarul unei cambii pierdute sau sustrasă, poate cere anularea ei la tribunalul comercial al locului plăței, dacă va justifica atât proprietatea cât și pierderea ei;

Având în vedere că petiționarul a făcut astăzi în fața tribunalului această dovadă.

Văzând și dispozițiunile art. 354 și 355 c. com.

Pentru aceste motive,

Ordonăm:

Că oricine posedă două cambii, una în valoare de lei 8.000 și alta de 1.760 lei, ambele cu data emisiunii 1 Aprilie 1915 și cu scadența la 1 Octombrie 1915, semnate de d-l Constantin M. Negri, în ordinul d-nei Ecaterina Maimarolu, din București, str. Șaguna No. 1, să le prezinte la greșa tribunalului comercial Ilfov, secția I, în termen de 40 zile dela publicarea prezentei ordonanțe în *Monitorul Oficial*, cunoscând că, în caz contrariu, se va declara nule și fără valoare în mâna oricui s'ar afla.

Prezenta ordonanță se va afișa în sala tribunalului, la Bursă și la Primăria Capitalei și se va publica în *Monitorul Oficial* și în ziarele *Dreptul* și *Steagul*.

Prim-președinte, **N. ALGIU.**

Grefier, *St. Iordănescu.*